

CHCI MÍT V ZAHRADÁCH SPOKOJENÉ LIDI

„Zahrada by měla být od doktorů na předpis,“ říká s přesvědčením zahradní designér Ferdinand Leffler. Jak působí její léčivá síla a jak ji zařídit, abychom v ní byli spokojení a šťastní? Odpovědi najdete v jeho nové knize, která je právě nyní na pultech knihkupectví.

Hodně lidí říká, že při práci na zahradě si nejlépe „vyčistí hlavu“. Nejste o takový způsob relaxace ochuzen, když je to váš profesní zájem?

Zdrojů, odkud čerpám energii, je víc – a zahrada mezi ně rozhodně patří. Bude mi sedmačtyřicet a jsem přesně ve věku, kdy už si to umím hlídat; vím, kde energii ztrácím a kde ji získávám. Pomáhá mi nejen pohyb – rád běhám a jezdím na kole – ale i zahrada. Zejména v momentech, kdy na mě nikdo nemluví, nikdo nic nechce, telefon je bůhví kde a já jen tak přehazuju kompost nebo sekám trávu. U takových činností si hlavu dokonale vyčistím. Nedávno jsem se třeba přistihl, jak si při sklizení brambor nahlas zpívám. Sám sebe jsem překvapil.

Jedna z myšlenek vaší nové knihy Proč milujeme zahrady? právě vyzdvihuje jejich mocný terapeutický efekt...

Je obrovský – a to jak pro dospělé, tak pro děti. Škoda že pravidelný pobyt v zahradě nepředepisují lékaři. Lidé ho v rámci ergoterapie dostanou často „naordinovaný“ až v léčebnách, ale tam už jste daleko od svých zahrad. Soustředíme se na prevenci. Všechny rodiče vyzývám, aby děti posílali co nejvíc ven – do lesa, na zahrady, do přírody. A ještě bych vzkázal: kupte jim psa. Dítě ho potřebuje, není nač čekat. To, že se o zvíře postará, až bude starší, je zažitý přemoudrý nesmysl. Nečekejte, až vašemu dítěti bude čtrnáct; v šestnácti bude mít možná úplně jiné zájmy. Pes malé dítě vytáhne ven, bude s ním běhat po zahradě, válet se v trávě a bude s ním šťastné.

Moje děti – a že jsou to čtyři pubertáci – se mnou taky nejvíc mluví, když jdeme na tříhodinovou procházku lesem z Černošic na Karlštejn. První půl hodinu se všichni „rozehříváme“ a pak se najednou začnou otevírat důležitá témata jedno za druhým. U jídelního stolu

v restauraci, kam rodiče děti často berou, aby si popovídali, tohle většinou nezažijete. Musíte mít velké štěstí, aby se zrovna všichni sešli v nastavení, kdy se nejen děti u stolu cítí na to, aby se vám otevřely.

Zahrady tohle umějí?

Dokonale. Všimněte si, co se stane, když venku jen zapálíte oheň. Vytáhne ven i teenagery, kteří by jinak zůstali zalezlí v pokojích. Oheň se rozhoří a oni se k vám začnou pomalu trousit – jako štěňata. Dělejte, že je nevidíte, aby se nevyplašili. Najednou ale sedíte všichni kolem ohně a povídáte si. I proto tak rád navrhuju do zahrad ohniště.

Zapojit děti do práce na pozemku je taky skvělá příležitost, jak dělat něco společně. O starších lidech, našich rodičích, ani nemluvě – mají-li k zahradničení vztah, pobyt venku je doslova drží nad vodou. A to i v zimě, kdy se alespoň těší, až se ke svým záhonkům zase vrátí a na jaře zasejí.

Zima ale sotva začala. Můžeme něco udělat pro zahradu i v tomto období? A třeba si tím i zkrátit čekání na jaro?

Určitě má smysl předsunout začátek sezony co nejhluběji do zimy – třeba jarním předpěstováváním za oknem. Stačí vaničky, kde si pěstujete sazeničky, které byste jinak koupili na farmářských trzích. A dědeček s babičkou z toho můžou mít velkou radost.

Dnes jsou populární různé „microgreens“ aktivity – klíčení fazolek a jiné zeleně, kterou si lze nazdobit svůj snídanový chlebík. I to může být krásný dárek pro seniory. Pak třeba plánovací kalendáře s nápady, co všechno by se na zahradě dalo dělat. Dřív se na ní v zimě netrávilo tolik času – hodnotila se hlavně z hlediska produkce a užitekosti. Ale dnes ji můžeme vnímat i jinak a ukázat, že může být skvělým útočištěm i v zimě.

Před pár hodinami jsem třeba prezentoval klientům zahradu na Orlíku vybavenou saunou a ohništěm. Díky

FERDINAND LEFFLER (46)

@ferdinandleffler

- Zakladatel ateliéru zahradní architektury Flera.
- Vystudoval obor krajinné plánování v kombinaci se zahradním inženýrstvím na České zemědělské univerzitě.
- Spoluautor a moderátor TV pořadu Ferdinandovy zahrady. V březnu má odstartovat nový pořad Tři v zahradě.
- V rámci projektu Flera Academy pořádá přednášky a workshopy pro veřejnost.
- Vydal knihy Žijte ve své zahradě (2017), Zelené pokoje (2019), Zahrada je pro radost (2023) – a zatím poslední je Proč milujeme zahrady? (2025).
- S ateliérem Flera rekonstruovali hájenku Baldýnka, kde realizují a testují své nápady; objekt je otevřený pro veřejnost.
  - Má dvě dcery, dva syny, dva psy a spoustu koček a slepic.

→ tomu budou na chatě trávit čas i v zimě, kdy by na ni možná jinak vůbec nejezdili. Jasně, seniora do sauny těžko dostanete, ale k ohni s teplým čajem a dekou přes nohy klidně. Možná se s ním u něj budete bavit o tom, co plánuje na své zahradě na jaro, a dáte mu tak důvod cítit se smysluplně.

Zmínili jste užitek. Na začátku osmdesátých let, když jsem byla malá, jsme jezdili na chatu se zahradou a nejdůležitější bylo, aby se na ní pěstovala zelenina a ovoce, které tenkrát nebyly v obchodech k dostání. Museli jsme tam tedy hlavně makat. Změnilo se od té doby něco?

Stejně jako všude i u zahrady platí, že nic není zadarmo.

Když mi táta jako malému klukovi říkal, abych si šel zaběhat, nenáviděl jsem to – nudilo mě to. A dnes jsem rád, že jsem k běhání získal vztah. Se zahradou je to stejné. I když nám jako dětem vadilo na ní makat, něco nám to dalo a utvářelo nás to. Podle mě je potřeba – tak jako ve všem – hledat přiměřenost a dětem zahradu neznechutit. Když na ni společně vyrazíme, měla by vládnout rovnováha mezi zábavou a prací. Je normální, že desetileté dítě nebaví sázet brambory, ale společně strávený čas, kdy něco tvoříme, je k nezaplacení.

Když dítě dostane do ruky hrábě nebo poseká trávu, budí to ve mně pocit, že se nám pak spolu večer u stolu sedí tak nějak líp, poté co jsme udělali práci dohromady.

Poznáte, když se podíváte na zahradu, co je asi její majitel zač? Vytvoříte si jeho „psychologický profil“?

V první řadě poznáte právě zmíněnou přiměřenost. Tohle téma mě velmi oslovilo při cestě do Japonska, kam jsem zavítal před pár měsíci se svým synem Františkem. Japonci si – jednoduše řečeno – dávají pozor, aby všeho bylo v jejich životech tak akorát. Nenosí žádné zbytečné oblečení, talíř je vždy přiměřeně naplněný a ani v jejich domácnostech či na zahradách nenarazíte většinou na nic, co by tam bylo bezdůvodně. To je přístup, kterého se nám u nás často nedostává.

Když vidím zpustlou, zanedbanou zahradu, hned se ptám, proč není jednodušší, proč je v ní tolik požadavků na péči, když se o ni majitelé nestihají starat. Je lepší si dopředu upřímně říct, kolik času jste ochotni zahradě věnovat, a podle toho ji navrhnout. Je škoda, když pustne a vzniká začarovaný kruh – do zanedbané zahrady se vám už pak chce čím dál méně.

Dal byste typický příklad?

Krásným příkladem jsou trávníky, které bez diskuse vyžadují nejvíc péče. Když v kurzech učím lidi plánovat zahradu,

jednou z mých prvních otázek je: Kolik ve skutečnosti potřebujete trávníku? Chcete si na něj jen občas lehnout, projít se bosky, plácnout si badminton? Vše zvažte a podle toho volte velikost. Většinou je pak menší, než bývá zvykem.

V českých zahradách se trávník rozlévá všude, kde se nic jiného nevymyslí, přitom je na údržbu nejnáročnější. Takže začněte trávníkem tam, kde má smysl, a zbytek svěřte přírodě – to znamená trvalkovým výsadbám, loukám, dřevinám, remízkům anebo místu k posezení, třeba na mlatové ploše.

Co dělat, když mají členové rodiny od zahrady odlišná očekávání? To musí být svým způsobem terapeutická práce...

Máte pravdu, je. Samozřejmě že se majitelé na vás jako architekta většinou připraví, aby působili jednotně. Ale když chcete mít dobrý pocit z dobře odvedené práce, nespokojíte se s tím, co přednese vybraný rodinný mluvčí. Vnímáte drobné nuance mezi členy rodiny, jak to v ní šumí, kdo co chce.

Jednou velí muž, jindy žena, ale vy víte, že zahrada může být prostorem, kde každý dostane, co potřebuje. Ve skutečnosti to může velmi prospět i vztahům mezi nimi. Často vidím, že muž by chtěl třeba dílnu, a žena nad tím mávne rukou. Tak se zeptám: a proč ne? Pojďme vymyslet něco, aby na zahradu chodil rád i on – stejně jako žena, která tam pečuje o skleník a záhony. Pojďme každému z rodiny splnit přání, aby se na ni těšil. Nemusí to být ani finančně náročné. Někdy stačí ohniště – stojí pár tisíc korun, ale může se stát bodem, kam se těší manžel, protože si s kamarády opečou kuře a dají si pivo. Najednou cítí, že zahrada je i jeho.

A co děti?

Vyptávám se i jich. Zpočátku jsou stydlivé, ale pak se uvolní a já se dozvím, co potřebují. Holčička začne dělat hvězdy a stojky a vás napadne, že by na zahradě mohla mít něco na protažení. Kluk, který jinak mlčí, se zmíní, že chodí do posilovny, tak mu navrhu hrazdu či boxovací pytel. On najednou ožije a začne se zajímat i o další jednání, jak bude pozemek vypadat. Každému, kdo si plánuje zahradu, doporučuju myslet na všechny členy rodiny. Ať se všichni cítí vítáni. To mimochodem platí i pro veřejný prostor, kde je důležité vtáhnout lidi do dění, aby se na park či náměstí těšili, protože vědí, že vzniká „podle nich“.

Už se vám někdy stalo, že jste se s klienty v názorech naprosto rozešel?

Jistě. Beru svou práci hodně osobně, dělám ji naplno a rád. Občas se stane, že si s někým nesedneme. Někdo se o mně náhodou dozví a chce pro svoji zahradu značku Flera, ale už od začátku cítím, že to nebude fungovat a výsledek by nedělal radost ani jednomu z nás. V ateliéru Flera vytváříme upřímné zahrady.

ZE ŽIVOTA FERDINANDA LEFFLERA

Psí kámoška

Do Ferdinandova života zvířata neodmyslitelně patří. Jedním z věrných partáků je fenka Berta.

Na kole

Kromě toho, že je vášnivým cyklistou, se rád vydává i na běžecké trasy.

*„Zahrada může
být prostorem, kde
každý dostane to, co
potřebuje. Pojďme
každému z rodiny
splnit přání, aby
se na ni těšil.“*

**Má smysl přenášet k nám prvky odjinud
a mít třeba u Berouna bretaňskou zahradu?**

Jsem zastáncem využití lokální architektury a myšlenek, které k místu patří. Nemám nic proti tomu, když si někdo naprosto vědomě přiveze kousek filozofie z cest, a tak se klidně bretaňská či toskánská zahrada může zrcadlit v té berounské, ale pořád by měla platit zodpovědná práce s materiálem a rostlinami, které do dané lokality patří. Zvolené rostliny k výsadbě by neměly být invazivní, obzvláště v otevřené krajině, a měly by respektovat krajinný ráz i charakter okolí. Baví mě, když někdo přistupuje k místu s respektem – například si zjistí, jaké ploty se v místě dělaly před padesáti lety, a na tradici naváže. To vše pomáhá, aby celek působil harmonicky. Naopak

výrazné symbolické prvky, jako jsou červené lávky, lucerničky nebo sochy s východní tematikou, působí – pokud nejste praktikující buddhista – kyčlivě a jako manýra, která vás časem omrzí. V Čechách je mi blízký sad jabloní, louka, záhon růží nebo pivoňek, které měly rády i naše babičky. To tady nikdy nezklame. Mám rád citát svatého Augustina: „Krásné je odleskem pravdivého.“ Ten v sobě nese všechno. Když je zvolený přístup pravdivý k dané lokalitě a patří tam, bude velmi pravděpodobně svému majiteli dobře sloužit bez přehnané potřeby péče a dalších vstupů a bude i lahodit oku. Zahrady, postavené na javorech, břízách, šednoucím dubovém dřevu, pěkné skládané kamenné zídce, dřevěné lavici na správném místě a pumpě na původní studni, vás neomrzí.

Na co kladete při práci důraz?

Jako architekt podle mě musíte mít rád lidi. To je v přístupu mého ateliéru Flera základ. Musíte být ochotní jim naslouchat, vnímat, co si přejí. Rozhodně ale netvrdím, že jim jejich přání musíte vždycky splnit. Se svou zkušeností a nadhledem hledáte cestu, která bude svým výrazem nadčasová a zároveň jim udělá v životě dobře. Nepotřebuju dělat zahrady, které budou nádherné, vyjímát se v top architektonických magazínech, ale jejich majitelé v nich nebudou šťastní. V zahradách, které navrhuju, chci mít spokojené lidi. ■

MONIKA OTMAROVÁ

Odrážejí osobnost lidí, kteří v nich žijí. Pokud naproti mně sedí člověk, který se nechce otevřít a říct, co si přeje, protože ve skutečnosti jen požaduje, aby se výsledek líbil ostatním, nebaví mě to – a takovou zahradu dělat nechci.

Zmínil jste svoji japonskou zkušenost. V Japonsku mají zahrady i hluboký duchovní rozměr. Jsou podle vás i další rozdíly či národní specifika, jak kde zahrady pojmají?

Každý národ má ke svým zahradám specifický vztah, i když ne vždy jde o tak výrazné prvky. Anglické si spojujeme s růžemi, lakovaným dřevem a královskou noblesou. Japonské zase s lucerničkami a červenými mosty. V Toskánsku či Provence jsou zahrady charakteristické složením rostlin, keramickými květináči, štěrkovými cestami a barevností, která k tamější krajině patří. Bretaňské bývají drsné jako samotné bretaňské pobřeží, plné kamenů, dál vidíte lehce sekané louky a u domů tu a tam obrovské hortenzie. Když jsem navrhoval zahrady v Kanadě, zajímal jsem se o tamější na první pohled „nezahrady“ – jsou to prostě kusy krajiny, ale pro mě je inspirativní jejich přístup, který s lehkostí a samozřejmostí respektuje okolní přírodu. Kanadský les má tak velkou sílu, že ovlivní, co se bude na zahradě odehrávat. Není tam místo na žádnou vyplávanou českou zahrádku, ale stejně jako u nás musíte respektovat prostředí. Jedině tak vznikne zahrada, která s místem souzní a má hlavu a patu.